

lalknak el. Kivitelük kifogástalan. A természeti és politikai viszonyokat összeházasítják, de nem egymás rovására, mert az üde színfokozattal ábrázolt hegyrajzon a politikai határok szerényen húzódnak meg.

A térképek és a névmutató névírása szakít a tradicionális hibákkal; jó, csinos és tiszta s nemcsak a nevek írásmódjában törekszik meghatározott elvek alapján (lehetőleg az eredeti írásmódot követve) rendet teremteni, hanem a kiejtés terén uralkodó zűrzavart is megszünteti a kiejtések közléseivel. E tekintetben régen nélkülözött segítséget nyújt. Mert kétségtelen, hogy a helyes utak kijelölését a földrajzi nevek terén is az iskolának kell elvégeznie.

A gondos földrajztanárnak a Kisatlasszal szemben most már csak ez lehet a feladata: büszkén mutogatni a magyar térképírás e legújabb termékét s minél többet forgatni annak lapjait, hogy értékeit tanítványai körében eleven és általános szellemi kincsé tehesse. Így róhatjuk le megbecsülésünket a szerény szerkesztőkkel szemben, kiknek nevét az Á. T. I. Kisatlaszon hiába keressük.

Udvarhelyi Károly.

Friedrich Schneider: Die Selbsterziehung, Wissenschaft und Übung. Emsiedeln-Köln, 1936. Benziger-Verlag. XV + 281 lap.

Fr. Schneider, a pedagógia kiváló tanára a kölni egyetemen, ki azelőtt az *Internationale Zeitschrift für Erziehung* c. tekintélyes pedagógiai időszaki kiadványnak közismert szerkesztője volt, néhány jeles és nagyhirre jutott könyve (*Katholische Familienziehung, Deine Kinder und Du*) után, amikkel hírnevét még inkább növelte Európa pedagógus körei előtt, új könyvet írt, ismét rendkívül érdekes, de eddig elhanyagolt pedagógiai témáról, az önnevelésről. Új művében megint nem annyira magas régiókban járó elméletírónak, hanem derekabb gyakorlati embernek bizonyul.

Az önnevelés azért nagyjelentőségű pedagógiai feladat, mert alapja és kiinduló pontja az, hogy az ember, mint szellemi lény, voltaképpen mindig befejezetlennek érzi magát s önmagának alakítása, a lényének tökéletesebbé tételén való munkálkodás végigkíséri őt életén. Mint ahogy Herbartnál, nem az ismeretek meghatározott mennyiségének megszerzése meríti ki az általános műveltség fogalmát s az oktatásnak, mint a jellemnevelés egyik eszközeinek megvalósítását nem csupán bizonyos mennyiségű ismeretek közlése jelenti, hanem a sokoldalú érdeklődés fölkeltése és állandósítása, úgy a nevelés végcélja is az, hogy fölkeltse és állandósítsa az egyénben az önalakítási folyamatot s a külső nevelői hatások jelentkezése esetén is biztosítsa az egyén aktív közreműködésre való hajlamát. A fejtegetések folyamán az önnevelés fogalmának a nevelés fogalmából kiinduló elvi tisztázását s a nevelés és önnevelés viszonyának boncolását nélkülözzük ugyan szerzőnk könyvében, de viszont megkülönbözteti az önnevelést (Selbsterziehung) az önalakítástól, önképzéstől (Selbstbildung), értvén az előbbin az egyén erkölcsi öntökéletesítését, az utóbbin pedig a szellemi önformálást szorosan intellektualisztikus értelemben. E mellérendelés, az utóbbinak alárendelése helyett, vita tárgya lehet azok között, kik a fogalmak tisztázását óhajtják. Másrészt kétségtelen azonban, hogy szerzőnk nagy tudással írt munkájában kitűnően megvilágítja az önnevelés szerepét az egyén lelki fejlődésével kapcsolatban

s e célra az ifjúkor lélektanának legújabb eredményeit is hasznosítja. Ennek az elméleti résznek főbb fejezetei az önnevelés jelentőségével, az önnevelés elméletének jelenlegi állásával, az önnevelés fogalmával és nemeivel, az idevágó kutatás feladataival és módszereivel foglalkozik.

Különösen érdekes fejezetei a könyvnek azok, melyekben az önnevelési törekvések és kísérletek részben elméleti, részben gyakorlati intézményes megnyilvánulásait kíséri végig az emberiség szellemi történetében a buddhizmuson, a görög nevelésen, Epiktetos stoikus erkölctanán, Krisztus önnevelési gondolatain, Loyolai Szent Ignác lelki gyakorlatain át a Rajna-melléki Schönstattban székelő palottinusok intézetének apostoli szellemű önnevelési rendszeréig. Fr. Schneider könyvének utolsó szakaszában az önnevelés lelki indítékait, főleg az önismeretet, az ideál szerepét, az erkölcsi értékelés és az akarat szerepét tárgyalja.

Szerzőnk művét figyelemmel olvasván, igen sok új gondolattal és problémával ismerkedünk meg, melyeknek lélektani érdekessége és jelentősége kétségtelen. Nemes, magasröptű, keresztény szelleme, igen értelmes előadása, könnyű és világos stílusa egyben kellemes olvasmánnyá is teszi a könyvet, melyet éppen azért minden pedagógusnak figyelmébe ajánlunk.

Gyulai Agost dr.

KÜLFÖLDI TANITÁSI MOZGALMAK.

(Külföldi folyóiratok nyomán.)

1. **A csodagyermek lélektana.**¹ Csodagyermeknek az olyan gyermeket mondhatjuk, aki művészeti, technikai, vagy tudományos téren olyat produkál, amire rendszeren csak tehetséges felnőttek képesek. Ettől meg kell különböztetnünk a koraérett gyermeket, aki egy későbbi kor teljesítményeit korábban végzi, mint más gyermek. Korábban olvas, számol, rajzol, vagy zongorázik, anélkül azonban, hogy valamelyikben művészi színvonalat érne el. A csodagyermek teljesítményét a művészi színvonal jellemzi.

Dr. Baumgartner berni egyetemi tanár 15 csodagyermeket figyelt meg, akik a nyilvánosság előtt nagy sikerrel szerepeltek. Ezek közül a legcsodálatosabb volt egy 8 éves sakkjátékos, aki a berlini sakkklubban a legkiválóbb 20 játékkal egyidőben játszott és a 20 játék közül 10-et megnyert, 9 eldöntetlen maradt és csak 1 játékot veszített el.

A legtöbb csodagyermek zeneművész, mint ahogy a legtöbb tehetség a zenében jelenikezik. Lélektanilag ez könnyen magyarázható. A zenei virtuozitás a kezektől kíván nagy mozgási ügyességet. A motorikus képesség fejlődik a gyermeknél a legkorábban. Zenei csodagyermek volt Mozart, Beethoven és Mendelssohn. A zenei képesség nagyon korai jelentkezését a primitív népeknél is megtaláljuk.

Sokkal ritkább a csodagyermek a technika és tudomány terén. Ami szintén természetes, hiszen itt nagy tárgyi tudásra van szükség, tapasztal-

¹ Dr. Baumgartner Fr.: Psychologie der Wunderkinder. Schweizerische Lehrerzeitung.